

Učinkovito upravljanje onesnaženih vodonosnikov - povezava postopkov za odkrivanje in nadzor virov onesnaženja ter ukrepov za izboljšanje stanja

Zabeležka 1. delavnice INCOME: Register onesnaževalcev - zadetek INCOME v polno ali slepa ulica?.

1. DELAVNICA INCOME

Zabeležka

V četrtek, 14. 10. 2010, je v prostorih JP VODOVOD-KANALIZACIJA, d. o. o., potekala delavnica *Register onesnaževalcev – zadetek INCOME v polno ali slepa ulica?*. Namen delavnice je bil stroki in splošni javnosti predstaviti dosedanje izsledke projekta INCOME, zbrane v obliki registra aktualnih in potencialnih virov onesnaževanja, obenem pa skupaj z udeleženci delavnice poiskati odgovore na odprta vprašanja, ki so se pojavila med nastajanjem registra. Delavnica je potekala od 9. do 12. ure, udeležilo pa se je 33 predstavnikov državnih institucij, lokalnih skupnosti, komunalnih podjetij in stroke.

Po kratki predstavitvi projekta INCOME, ki ji je sledila predstavitev registra onesnaževalcev, se je delavnica nadaljevala s praktičnim delom, v okviru katerega so udeleženci v štirih projektnih skupinah ugotavljali prednosti in pomanjkljivosti registra. Razpravljali so, na katerih področjih dela je register uporaben in na katerih področjih dela bi ga bilo mogoče še uporabiti, katera področja v registru manjkajo oziroma niso ustrezno obdelana, kakšna je vloga lokalnih skupnosti, državnih institucij in stroke pri tvorbi tovrstnih baz podatkov, kdo ima največji interes za registre oziroma kdo naj bo njihov nosilec, katere so poti do manjkajočih podatkov, ki bi omogočale sledljivost kemikalijam od uvoznika oziroma proizvajalca do končnega uporabnika, ter kakšna je dodana vrednost registra v primerjavi z obstoječimi bazami podatkov.

KAKŠNA JE UPORABNOST REGISTRA?

Udeleženci delavnice so bili enotnega mnenja, da register potrebuje skrbnika, ki bo odgovoren za ažurnost podatkov, njihovo javno dostopnost in združljivost različnih baz, obenem pa je treba preveriti, kakšne so možnosti pridobitve finančnih sredstev za vzdrževanje aplikacije s strani EK.

Register je po mnenju udeležencev delavnice uporaben na različnih področjih in v različne namene, in sicer:

- kot strokovna podlaga za takojšnje ukrepanje ob izrednih razmerah v okolju,
- pri delu inšpekcij, ki se ukvarjajo z nadzorom nad onesnaževalci, in v primeru havarij, saj register omogoča sledljivost do potencialnih virov onesnaženja,
- kot strokovna podlaga za pripravo ukrepov v zvezi z obvladovanjem tveganj za okolje in zdravje ljudi v primeru okoljskih nesreč,
- pri analizi celovitih vplivov na vodne vire in okolje,
- pri načrtovanju emisijskega nadzora,
- pri pripravi sanacijskih programov degradiranega okolja,
- pri spremljanju kazalnikov varstva okolja,
- kot ena od osnov za ustrezno prostorsko načrtovanje,
- pri načrtovanju oskrbe s pitno vodo in upravljanju vodovodnih sistemov.

Poleg naštetega je register uporaben tudi kot koristen izobraževalni pripomoček.

KDO SO POTENCIALNI UPORABNIKI REGISTRA?

Udeleženci delavnice so v razpravi ugotovili in potrdili, da so med možnimi uporabniki registra državne in lokalne institucije, ki se ukvarjajo z nadzorovanjem okolja in s prostorskim načrtovanjem, raziskovalne in izobraževalne institucije, projektanti in organizacije, ki se ukvarjajo z oceno vplivov na okolje, ter upravljavci vodovodnih sistemov.

KAKŠNE SO PREDNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI REGISTRA?

Glavna prednost registra, ki so jo zaznali udeleženci delavnice, je v tem, da so informacije, ki so sicer zbrane za različne namene, dostopne na enem mestu. Pomembno pa se jim zdi tudi, da register omogoča hiter in enostaven dostop do informacij ter povezave med različnimi viri podatkov.

V obstoječem registru udeleženci pogrešajo predvsem specifičnost podatkov, kot so parametri in njihove količine. V razpravi so udeleženci omenili tudi področja, ki po njihovem mnenju v registru manjkajo. To so:

- kmetijstvo (kmetijska gospodarstva, aplikacije hranil in rastlinskih zaščitnih sredstev v tla, gnojne jame, namakalni sistemi),
- skladišča nevarnih snovi,
- cisterne za kurilna olja,
- turistični objekti (npr. bazeni),
- manjše storitvene in obrtne dejavnosti,
- toplotne črpalke,
- male komunalne čistilne naprave,
- železnice,
- parkirišča,
- ribogojnice.

Manjka pa tudi ločitev med pretočnimi in nepretočnimi greznicami.

Udeleženci so predlagali, da se v registru uvede ločitev med onesnaževalci, ki povzročajo stalne emisije, in tistimi, pri katerih obstaja verjetnost, da onesnaženje povzročijo.

KAKŠNA JE VLOGA DRŽAVNIH IN LOKALNIH INSTITUCIJ PRI TVORBI TOVRSTNIH REGISTROV?

Po mnenju udeležencev delavnice imajo ključno vlogo pri tvorbi tovrstnih registrov predvsem državne institucije, medtem ko je vloga lokalnih skupnosti pri njihovi tvorbi omejena s strani zakonodaje. Mnenja o tem, kdo naj bo odgovoren za ureditev teh področij v register, pa so deljena. Večina udeležencev delavnice se je tako strinjala, da so pristojnosti, predvsem z vidika trenutnega zbiranja okoljskih podatkov, najverjetneje na strani Agencije RS za okolje kot organa v sestavi Ministrstva RS za okolje in prostor, vendar pa se podatki zbirajo tudi na institucijah, ki niso organizacijske enote ministrstva (Urad RS za kemikalije, Statistični urad RS).

Sodelujoči na delavnici so se tako strinjali, da Slovenija potrebuje centralizacijo meta podatkovnih okoljskih baz, obenem pa je treba od pristojnih institucij, zadolženih za področje okolja in zdravja prebivalcev, zahtevati, da določijo upravljavca vozlišča okoljskih meta podatkovnih baz, vrste vstopnih podatkov in njihove skrbnike ter metodologijo pridobivanja in tvorbe baz podatkov.

KAKŠNA JE VLOGA STROKE PRI TVORBI TOVRSTNIH BAZ PODATKOV?

Po mnenju udeležencev delavnice mora biti vloga stroke usmerjena v oblikovanje strokovnih izhodišč in smernic za učinkovito zbiranje okoljskih podatkov ter podajanje strokovno utemeljenih predlogov, od stroke pa se pričakujeta tudi kritična presoja in vztrajanje pri utemeljenih strokovnih argumentih, tudi ko prevladajo drugi interesi.

PARCIALNO POROČANJE IN DOSTOP DO OBSTOJEČIH PODATKOV

Ker je zbiranje okoljskih podatkov v tem trenutku parcialno in zato neracionalno, je treba prevetriti zakonodajo, vzpostaviti tesnejše sodelovanje ministrstev in osnovati mehanizme, ki bodo poenostavili delo poročevalcev in preprečili, da bi se njihove obveznosti podvajale. Okoljski podatki so namreč zbrani na neenoten način, kar otežuje njihovo dostopnost in uporabo, zato bi bilo treba preveriti primernost dosedanjega zbiranja okoljskih podatkov s ciljem, da bi zbirke podatkov služile več namenom hkrati.

Težava, ki so jo zaznali sodelujoči na delavnici, je tudi v tem, da uporabo nekaterih ključnih obstoječih podatkov prepovedujejo zakonodajni predpisi ali pa zakonodaja omogoča tolmačenje, da so okoljski podatki nedostopni, kar se izkorišča kot pretveza za varovanje podatkov. Prepoved uporabe nekaterih obstoječih okoljskih podatkov namreč ni gospodarna, za primer pa navajamo podatke o cisternah za kurilno olje, ki se zbirajo v okviru aktivnosti dimnikarskih služb. Nedavne poplave v Sloveniji so namreč opozorilo, da so cisterne za kurilno olje povsem neobvladan okoljski problem. Neodgovorno bi bilo načrtovati koriščenje javnih sredstev za zbiranje podatkov, za katere je mehanizem zbiranja že vzpostavljen, zato je treba preveriti smiselnost prepovedi uporabe nekaterih obstoječih okoljskih podatkov.

Udeleženci delavnice so se tudi strinjali, da problematika neustreznega zbiranja podatkov morebiti izvira iz neizpolnjevanja predpisov in da je smiselno preveriti, ali veljavna zakonodaja že omogoča odpravo ugotovljenih nedoslednosti.

SLEDENJE NEVARNIM KEMIKALIJAM NI VZPOSTAVLJENO

Udeleženci delavnice so skozi projektno delo in razpravo potrdili ugotovitev projektnih partnerjev, da v Sloveniji ne poznamo mehanizma, ki bi omogočal takojšnjo sledljivost nevarnim kemikalijam od uvoznika oziroma proizvajalca do končnega uporabnika, če bi to bilo treba. Podatki o aktualnem obsegu nevarnih snovi, ki se uporabljajo v proizvodnih procesih in storitvenih dejavnostih oziroma so v skladiščih, namreč niso znani. Nedavne okoljske nesreče v Sloveniji in na Madžarskem pa opozarjajo, da je treba to področje urediti čim prej, pri čemer se postavlja vprašanje, kdo je odgovoren za njegovo ureditev in katere so poti do manjkajočih podatkov.

ZAKLJUČEK DELAVNICE – DEKLARACIJA S POZIVOM ZA UKREPANJE

Udeleženci so srečanje zaključili s predlogom, da projektna skupina INCOME s podporo udeležencev delavnice na pristojne institucije naslovi deklaracijo s pozivom k centralizaciji meta podatkovnih baz in vzpostavitvi metodologije, ki bo v vsakem trenutku omogočala sledljivost nevarnim snovem na celotnem slovenskem ozemlju. Prav tako pa so se strinjali, da bi k sodelovanju bilo treba povabiti tudi nevladne okoljevarstvene organizacije.

